

ŠLIAUŽIANTYS SPYGLIUOČIAI

Spygliuočiai – vieni populiariausių dekoratyvinių augalų. Mat jie beveik nereikalauja priežiūros, gana lengvai pakelia persodinimą, puošia kiemą savo žaluma tiek vasarą, tiek žiemą.

Spygliuočiai mėgstami ir dėl formų įvairovės, sodinami pavieniui ar grupelėmis po 3–5, tinka gyvatvėrėms, saugo nuo vėjo, triukšmo. Šliaužiantys spygliuočiai tinka auginti spygliuočių grupėmis, alpinariumuose, apželdinti sienutes, taip pat kapinėse. Kokie šliaužiantys spygliuočiai yra patys mėgstamiausi?

Gulsčiasis kadagys (*Juniperus horizontalis*) 'Glaucā' – sidabriškai melsvos spalvos. Ilgos ir lanksčios šakos horizontaliai gula ant akmenų sienos ir viena ant kitos, sudarydamos dailų ištisinį spygliuotą kilimą. Šie kadagiai gali augti ir saulės atokaitoje, ir daliniame pavėsyje. Šalčiui visiškai atsparūs, pakenčia vasaros sausras. Dirvožemiui nereiklūs. Kenkėjų ir ligų praktiškai nepažeidžiami. Vienintelis dalykas, ko jie nemėgsta, – užmirkusio dirvožemio ir nuolat drėgno dirvos paviršiaus.

Gulsčiasis kadagys 'Prince of Wales' – tai žemiausias kilimu besidriekiantis krūmas. Spygliai – žali žvyneliai. Šakelės tankios, gana simetriškai driekiasi į visas puses, yra vidutinio

Šliaužiantys kadagiai puikiai tinka alpinariumuose

augumo, prisiplojęs prie žemės greitai išleidžia naujas šaknis. Nereiklus dirvožemiui, šviesamėgis, žiemą beveik nepakeičia spalvos. Atsparus saurai ir šalčiui, beveik neserga. Tinka sodinti alpinariumuose, prie akmeninių sienelių, tinka kapinių želdiniams.

Paprastasis kadagys (*Juniperus communis*) 'Repanda' – laisvai auganti šliaužianti kadagių veislė. 10 metų amžiaus pasiekia 0,2 m aukštį ir 2–2,5 m plotį. Šakojasi pražambiai, spygliai žali, trumpi, nedygūs. Šakos tvarkingai dengia viena kitą. Tinka sodinti alpinariumuose, šlaituose.

Tarpinis kadagys (*Juniperus x pfitzeriana*) 'Gold Star' – nelabai didelis, greitai augantis krūmas, 10 metų am-

žiaus būna 0,5 m aukščio ir 1–1,5 m pločio. Spygliai trumpi, žvyniškai dengia šakeles, jauni – ryškiai geltoni, viduryje krūmo žali arba citrinos spalvos. Šakos auga plačiai, dėstosi žvaigždiškai viena ant kitos, šakų galai šiek tiek kyla į viršų. Tinka šlaituose, terasose, grupėms su kitais lapuočiais ar spygliuočiais.

Žvynuotasis kadagys (*Juniperus squamata*) 'Blue Star' – ryškiai sidabriškai melsvos spalvos, žemaūgis, pusrutulio formos. Jauni augalai yra rutuliškos formos, vėliau susiformuoja pusrutulius. Auga lėtai, per 10 metų užauga iki 0,25–0,35 m aukščio ir 0,5 m pločio. Tinka alpinariumuose, prie atraminių sienelių, kompozicijose.

Gulsčiasis kadagys

PAGRINDINIAI BALANDŽIO DARBAI

Baigiame genėti medžius.

Sodiname vaismedžius ir vaiskrūmius, dekoratyvinius medžius ir krūmus.

Sėjame ir sodiname daržoves pagal gamtos reiškinius.

Tręšiame sodo augalus.

Tvarkome aplinką.

Pasisėjame gėlių.

SENOLIŲ PASTEBĖJIMAI APIE ORUS

Balandį pamiškėse guli sniegas – lauk lietingos vasaros.

Jei bitės anksti išskrenda iš avilių, pavasaris bus gražus.

Jei pavasarį skraido daug voratinklių, vasara bus karšta.

Prieš lietų antys taškosi vandenyje ir klykia.

Jei balandį gausu kurklių, pavasaris ir vasara bus sausi.

Jei pirmasis griautinis yra duslus, javai užaugins stambias varpas.

Jei pavasaris šaltas, vasarą bus daug krušos.

KODĖL NESUDYGO DARŽOVĖS? PAGRINDINĖS KLAIDOS

Tam, kad sėklos sudygtų, jos turi būti gyvybingos, joms dygti turėtų būti sukuriama optimalios aplinkos sąlygos.

Sėklų daigumas. Viena iš priežasčių, kodėl nesudygo daržovės, gali būti nedaigios jų sėklos. Įsigydami sėklų patikrinkite jų galiojimo laiką, nes senos nesudygs.

Optimalus sėjos gylis. Dažna klaida – sėjama per giliai. Įprastai sėjos gylis lygus dvigubam sėklos skersmeniui, t. y. priklauso nuo sėklos stambumo. Per giliai pasėtos sėklos gali uždusti, jei dirva per šlapia, – ir žūti. Priešingai, jei sėklos pasėtos per sekliai, gali išdžiūti pradėję dygti daigeliai. Smulkios svogūnų, porų, salotų, pastarnokų, kopūstų, morkų, petražolių sėklos sėjamos 1–3 cm gyliu. Žirniai, sojos, avinžirniai, kukurūzai, pupelės, pupos sėjamos 4–6 cm gyliu.

Jei dirva per sausa, sėjama giliau, o jei pakankamai drėgna, – sekliu, nes drėgnoje ir įsilusioje dirvoje sėklos sudygsta greičiau.

Dirvos drėgmė. Jei dirvai trūksta drėgmės, daržovių sėklos gali nesudygti arba sudygusios žūti nuo drėgmės stygiaus. Kad jos sudygtų, dirvą reikia sudrėkinti iki 15–20 cm gylio. Esant per šlapiai dirvai, sėklos gali supūti. Mirkytas sėklas sėkite tik į drėgną dirvą, nes sausoje daigeliai gali nepajėgti išlįsti per kietą dirvos plutą.

Skirtinga dygimo trukmė. Skirtingų daržovių sėklų dygimo laikas būna skirtingas, jis gali būti apie 3–22 dienas. Esant palankioms dygimo sąlygoms, ridikėliai, burokėliai, rūgštinės, kukurūzai sudygsta po 5–7 dienų, salotos sudygsta po 7–10 dienų, svogūnai, morkos, griežčiai – po 12–15 dienų, krapai, petražolės, salierai – po 14–20 dienų, vaistiniai smidrai – tik po 20–22 dienų.

Dirvos temperatūra. Dauguma daržovių sudygsta, kai dirva įšyla iki 20–21 °C temperatūros. Šilumamėgių daržovių (agurkų, cukinijų, moliūgų, paprikų, pupelių, baklažanų, dumplūnių) sėkloms reikia daugiau šilumos – 25–30 °C, esant 15 °C temperatūrai jos gali ir nesudygti.

Morkų, petražolių sėklos pradeda dygti esant 3–4 °C temperatūrai, todėl galima sėti anksti pavasarį arba dar rudenį.

Dirvoje trūksta oro. Jei dirva nepuri, per daug suslėgta, pasėtos sėklos tiesiog uždusta, nes joms trūksta arba net visai nėra deguonies. Ypač jo reikia, kai įtrūksta sėklos luobelė ir pradeda augti daigelis.

Ar reikia šviesos? Dauguma daržovių dygsta tamsoje, tačiau salierams reikia šviesos. Pasėjus jų sėklų negalima užbarstyti substratu, nes jos yra labai mažos (smulkios), sveria mažiau negu miligramą. Salierių sėklos sukaupia labai mažai maisto medžiagų, todėl šviesa stimuliuoja jų dygimą. Tai būdinga ir gelėms – begonijoms, petunijoms, margeniams, sprigėms.

SODŲ ĮVAIROVĖ

Ilgą laiką išgirdęs žodį „sodas“ dažnas mintyse įsivaizduodavo tik vaismedžius, vaiskrūmius ar nusidriekusias daržovių lysves, tačiau šiandien sodo sąvoka aprėpia kur kas daugiau. Tai ne tik vieta užsiauginti mėgstamų gėrybių. Sodas gali tapti puikiausia sodybos puošmena, vis kintančia pagal įvairias dekoravimo ar dizaino tendencijas.

Klasikinis darželis

Nedideliu sodeliu prie namų galima laikyti lietuviams **įprastą darželį**, kuriame – kelios lysvės daug priežiū-

ros nereikalaujančių daržovių ar uogų. Dažniausiai tokiam darželyje sodinami svogūnai, morkos, lauko agurkai, žirniai. Greta atsiranda ir braškių kerų. Tokiuose kiemuose / sodeliuose auginamos ir prieskoninės žolelės: krapai, petražolės, mėtos, čiobreliai, rozmarinai. Jos dar ir papuošia aplinką, maloniai kvepia.

Gėlių sodelis

Gėlių sodelis gali atstoti didelį sodą, jei turite nedaug vietos, arba būti gražiausia didelio sodo dalis. Tereikia pasitelkti fantaziją. Net ir įprastos darželių gėlės, pasodintos į išskirtinius vazonus ar kitus neįprastus daiktus (ąso-

Gėlių sodelis – gražiausia sodo dalis

čius, krepšelius), gali suteikti ypatingo žavesio. Gėles galima sodinti ir tiesiai į žemę, derinant jų spalvas ar dydį. Kita galimybė – gėlių alpinariumai. Norint įrengti tokį alpinariumą, reikėtų apmąstyti kelis svarbiausius dalykus. Vienas tokių – alpinariumo vietos parinkimas. Reikia atkreipti dėmesį, kiek toje vietoje patenka tiesioginių saulės spindulių, kada susidaro pavėsis, ar aplink auga medžių, koks yra žemės paviršius, ar bus patogiu laistyti gėles ir panašiai. Nuo to priklauso ir kokios rūšies gėles reikėtų rinktis. Alpinariumui įrengti dažnai naudojami akmenys. Jų dydis turėtų priklausyti nuo kiemo dydžio. Jei sodas didelis, galima rinktis stambius, didelius akmenis,

jei mažesnis, alpinariumą reikėtų formuoti iš mažesnių akmenų. Ruošiantis sodinti gėles, derėtų pasidomėti gėlių komponavimo ir sodinimo taisyklėmis. Svarbu žinoti, ar visoms sodinamoms gėlėms tinka ta pati žemė, kokias gėles dera auginti šalia.

Sodas, kuriam reikia mažai priežiūros

Medžių ir krūmų sodams reikia daugiau vietos. Juos būtų galima skirti į kelias grupes: sodai, kuriuose auga vaismedžiai ir vaiskrūmiai, ir sodai, kuriuose vyrauja labiau dekoratyviniai medžiai.

Vaismedžių ir vaiskrūmių sode dažnai auga šilauogės, serbentai, avie-

Klasikinis darželis, kuriame auga kelios lysvės daržovių, prieskoninių augalų

SODO PUOŠMENA – IŠPUOSELĖTAS ROŽYNAS

Rožės (*Rosa*) – erškėtinių šeimos erškėčių genties augalai. Rožės buvo auginamos jau prieš kelis tūkstančius metų (kai kuriuose šaltiniuose – prieš 5000 m.) ir vėliau sukultūrintos Kinijoje. Europoje pirmieji rožės pradėjo auginti graikai. Tai liudija ir pirmasis žinomas piešinys su rože, kuris datuojamas 1700 m. prieš Kristų. Tai garsios freskos ornamentas karaliaus Mino rūmuose Kretos saloje. Gėlių karalienės titulą rožės gavo antikos poetės Sapfo dėka ir tapo meilės deivės Afroditės simboliu. Vėliau rožės paplito Egipte, Romos imperijoje, dar vėliau – Persijoje. Romėnai ypač išplėtė rožės kultūrą – jos tapo romėnų meilės deivės Veneros simboliu, iš jų buvo gaminamas rožių vanduo voniai, o žiedlapiai naudojami papuošimams ir arbatai.

Iki XVI a. geografinių atradimų rožės buvo baltos ir rausvos spalvos. Tada į Europą atkeliavo raudonų ir geltonų rožių, taip pat buvo atvežta paatogrąžių, visad žaliuojančių rožių. Jų žiedai buvo stambūs, gėlės žydėdavo pakartotinai, tačiau buvo neatsparios šalčiams. Dėl arbatos kvapo šios rožės buvo pavadintos arbatinėmis. Selekcininkai jas sukryžmino su vietiniais erškėčiais ir gavo naują rožių veislę. Pavadino ją Burbono, miesto, kuriame ji buvo išvesta, vardu. Šios stambiažiedės raudonos rožės buvo atsparios šalčiams ir žydėjo pakartotinai. Išvedus daugiau tokių rožių veislių

jos buvo pavadintos remontantinėmis. Reikšmingiausi rožių selekcijos darbai tuo metu vyko Prancūzijoje.

XIX a. kryžminant arbatines rožes su remontantinėmis, buvo gautos arbatinės hibridinės rožės. Kryžminant gausiažiedžius erškėčius su žemaūgiais kininiais erškėčiais, buvo išvestos poliantinės rožės. Šias kryžminant su arbatinėmis hibridinėmis, XX a. pradžioje buvo išvestos poliantinės hibridinės rožės, o jas toliau kryžminant su arbatinėmis hibridinėmis atsirado floribundinės rožės. Floribundines kryžminant su arbatinėmis hibridinėmis, buvo gautos stambiažiedės rožės.

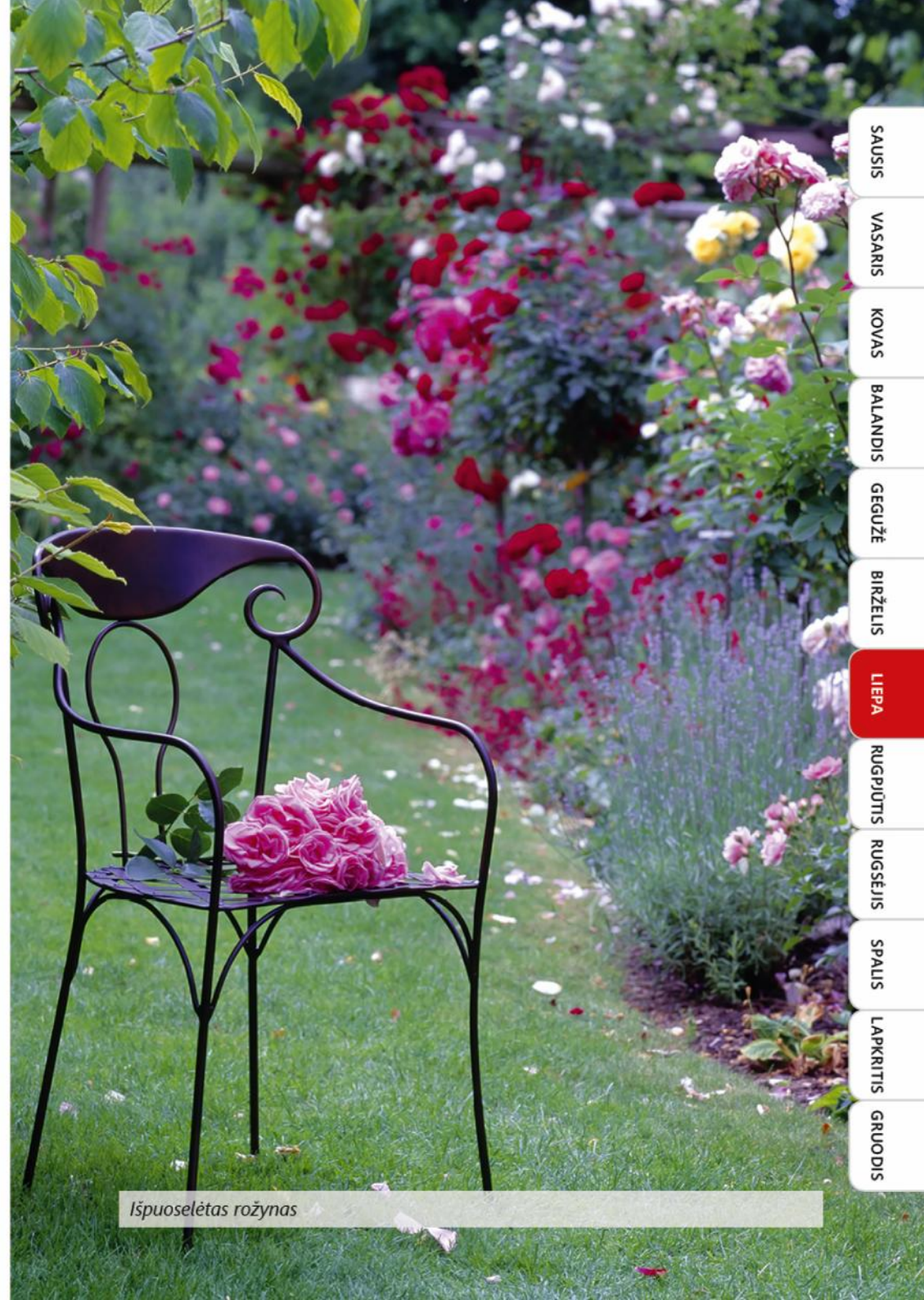
Kasmet pasaulyje išvedama naujų rožių veislių. Jos būna stambiais žiedais, aromatingos, atsparios šalčiams, grybinėms ligoms ir nepalankioms klimato sąlygoms.

Lietuvoje rožės pradėtos auginti XIX a. pradžioje. Tarpukariu jos augintos dvarų parkuose, pradėtos auginti botanikos soduose, o kai kur – ir darželiuose.

Dabar žinoma daugiau kaip 350–400 rūšių ir daugiau kaip 10 000 rožių veislių. Paprastai rožės auginamos vienos, bet gali derėti ir su kitais augalais.

Tik rožės!

Rožės puikiai jaučiasi saulėje, nuo vėjo apsaugotoje vietoje rytinėje, pietinėje arba vakarinėje sklypo pusėje. Sodindami rožyną parinkite tokią vietą, kad ji būtų gerai matoma, arti tako ar terasos, kur lengvas oro judėjimas

Išpuoselėtas rožynas

Braškių derlius

BRAŠKIŲ SODINIMAS RUGPJŪTĮ

Vieta

Geriausia braškes sodinti saulėtoje vietoje, apsaugotoje nuo stiprių vėjų. Tokiame braškyne vasarą geresnės vegetacijos sąlygos, vėjas nepažeidžia lapijos, mažiau išdžiūsta dirva, o žiemą susikaupia daugiau sniego, kuris apsaugo augalus nuo iššalimo. Tačiau visiškoje užuovėjoje padidėja oro drėgmė, uogos labiau pūva.

Braškės gerai auga derlingoje priemolio ar lengvo priemolio, purioje, vandeniui laidžioje dirvoje. Braškes tinka sodinti ten, kur prieš tai

buvo auginami ridikėliai, salotos, burokėliai, morkos, ankstyvieji kopūstai, krapai, baltosios garstyčios (žaliajai trąšai, paskui apkasamos). Nepatartina sodinti sode po aviečių arba ten, kur ankstesniais metais augo bulvės, pomidorai, agurkai, pupelės, tulpės, lelijos, vilkdalgiai, nes braškės nuo šių augalų gali užsikrėsti pavojingomis ligomis ir nematodais. Netiks ir vieta, kurioje jau augo braškės. Vėl į tą pačią vietą galima sodinti maždaug tik po 4 metų.

Įveistas braškynas gyvuos ne mažiau kaip trejus metus, todėl prieš sodinant braškes būtina iš anksto gerai paruošti dirvą. Perkaskite dirvą 20–30 cm gyliu, atidžiai išrinkite dau-

giamečių piktžolių šaknis, patręškite kompostu (10 kg/kv. m) arba kompleksinėmis trąšomis su mikroelementais (20–30 g/kv. m).

Galima sodinti tiesiai į dirvą arba ant patiestos biotekstilės dangos (tuomet nereikės kovoti su piktžolėmis ir uogos bus švarios).

Sodinimas

Tinkamiausias laikas sodinti braškes – nuo liepos iki rugsėjo vidurio. Dažniausiai braškės sodinamos eilutėmis, tarp jų paliekant 0,8–1 m tarpus, o tarp daigų – 0,2–0,4 m. Sodinkite sveikus su trim lapais daigus šiek tiek giliau, negu augo daigynė, į drėgną dir-

vą, paskui palaistykite. Kuo anksčiau vasarą pasodinsite braškes, tuo didesnio derliaus sulauksite kitais metais. Tiesiai į dirvą (ne į plėvelę) pasodintas braškes patartina mulčiuoti 3–5 cm durpių sluoksniu, kad greičiau prigyti ir mažiau augtų piktžolės. Mulčiui naudojant medžio pjuvenas ar drožles, braškes papildomai reikia tręšti azotinėmis trąšomis, nes irstančios pjuvenos naudoja azotą tiesiai iš dirvos.

Vėlai rudenį pasodintas braškes prieš žiemą reikia gerai apdengti eglėšakėmis arba daržo plėvele.

BRAŠKIŲ VEISLĖS

Kiekviena braškių veislė turi savo specifinį skonį, skirtingą derėjimo laiką, kitų savybių. Pvz., yra veislių, kurios labai jautrios pašaknio ligoms, ir žmonės, kurie nelinkę savo soduose naudoti chemijos, įvairių fungicidų, tikriausiai rinksis ligoms atsparesnes braškių veisles. Atsižvelkite ir į derėjimo laiką – yra ankstyvosios, vidutinio vėlyvumo ir vėlyvosios braškės. Pvz., labai ankstyvų braškių žiedus gali apšaldyti stiprios pavasarinės šalnos (tokias braškes patartina dengti daržo plėvele). Rekomenduojama sodinti bent keletą veislių, kurios dera skirtingu laiku, tada uogų sezonu džiaugsitės ilgesnį laiką. Ypač braškių derėjimo laiką pailgina remontantinių braškių veislės. Per kelerius metus atrasite, kas jums labiausiai patinka, o gal norėsite eksperimentuoti ir rinktis vis naujas braškių veisles.

Kiekviena braškių veislė skiriasi išvaizda, skoniu ir derėjimo laiku